Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Tommi Kasurinen	Suomi.fi	29.02.2024 11:17:14 UTC+02:00
Reetta-Mari Tammela	Suomi.fi	29.02.2024 10:48:56 UTC+02:00

Inarin kunnan lausunto hallituksen esitykseen saamelaiskäräjälain muuttamisesta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta pyytää Inarin kunnan kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 100/2023. Esitys koskee saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamista sekä rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamista.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö on toimitettu kunnan kirjaamoon 21.2.2024. Lausunnon määräaika on 29.2.2024 klo 12.00 mennessä.

Asian esittely

Saamelaiskäräjälaissa säädetään saamelaiskäräjien tehtävistä, saamelaiskäräjien vaaleista, toimintakaudesta, toimielimistä, kirjapidosta ja vaaliluettelon muutoksenhakulautakunnasta. Saamelaiskäräjien päätehtävä on toteuttaa perustuslaissa sille turvattua kieltä ja kulttuuria koskevaa itsehallintoa sekä turvata saamelaisen alkuperäiskansakulttuurin säilyminen ja kehittyminen. Tehtävä on pitkälti edunvalvonnallinen.

Rikoslainmuutoksessa on kysymys saamelaiskäräjien virkahenkilöstön lisäämisestä virkarikosvastuunalaisiksi, kuten muut julkisoikeudellisten toimielinten viranhaltijat.

Lausuttavana oleva hallituksen esitys 100/2023 on saamelaiskäräjien hyväksymä.

Inarin kunnan lausunto

Inarin kunta katsoo, että nyt annetussa esityksessä on otettu huomioon kunnan ja muiden viranomaisten aiemmin antamissa lausunnoissa esiin nostama ristiriita hyvän hallinnon mukaisen asian viivytyksettömän ratkaisemisen suhteen sekä menettelyn puolueettomuuden ja asian päämäärään nähden oikeassa suhteessa oleviin toimiin.

Lain 9 §:n yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite pykälän jatkoksi pykälään 9b § on **lisätty** seuraavaa:
”Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat ilmoittavat saamelaiskäräjille, mihin määräpäivään mennessä saamelaiskäräjien tulee ilmoittaa halukkuudesta neuvotella asiasta. Määräajan tulee olla kohtuullinen ja siinä voidaan huomioida asian kiireellisyys. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista tai julkista hallintotehtävää hoitavaa jatkamasta asian käsittelyä.”

Uutena nostona tuotu viranomaisen oikeus asettaa määräaika saamelaiskäräjille ilmoittaa neuvotteluhalukkuus edesauttaa hallintolain edellyttämän hyvän hallinnon toteutumista. Vaikka neuvottelupyyntöä ei olisi saamelaiskäräjien toimesta määräajassa esitetty tai toteutuneissa

neuvotteluissa ei olisi saavutettu yhteisymmärrystä ja sopimusta, ei tämä olisi este jatkaa asian käsittelyä viranomaisen harkinnan mukaisesti. Viranomaisten tulee käyttää itsenäistä harkintaansa siinä, milloin päätöksentekoa varten on olemassa hankkeen laadusta ja laajuudesta riippuen riittävät tiedot ja selvitykset.

Perustelujen valossa kunta katsoo, että esimerkiksi opetussuunnitelman hyväksyminen tai maankäytön suunnittelu ja ohjaus säilyvät edelleen kunnallisen demokratian päätäntävallassa. Pyrkimys yksimielisyyteen ja sopimukseen saamelaiskäräjien kanssa ohjaa kunnan osallistavaa ja vaikutuksia arvioivaa päätöksentekomenettelyä.

Saamelaiskäräjien tehtävä on valvoa saamelaiskulttuurin ja kielen elinvoimaisuutta. Kunnan tehtävä on käyttää kokonaisharkintaa ja valvoa yleisen edun toteutumista mahdollisimman vähäisin haitoin tai heikennyksin kenenkään etuun tai oikeuteen. Yhteisymmärryksen löytämisen velvoite koskee pykälän kirjauksen mukaisesti yhtä lailla saamelaiskäräjiä ja muita asianosaisina neuvotteluosapuolina. Kunnan ja muun viranomaisen tulee ottaa esiin nousseet seikat päätöksenteossa huomioon siten, kuin kunta tai muu viranomainen on velvollinen osallisten lausunnot ja mielipiteet huomioon ottamaan.

Saamelaisalueen kunnat ja saamelaiskäräjät sopivat yhteisesti yhteistoiminnan ja neuvottelujen järjestämisestä. Mikäli nykylain mukaisten neuvottelujen määrään ja laatuun tulee merkittäviä muutoksia, edellyttää se hallinnollisia ja taloudellisia resursseja molemmilta osapuolilta. On huomioitavaa, että resurssit kunnissa ja saamelaiskäräjillä on nykyisellääänkin tiukasti mitoitetut. Myös kuntien osalta voi tällä olla arvioitua suurempi taloudellinen kokonaisvaikutus.
Ehdotuksen mukaisesti saamelaiskäräjät voisi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Myös saamelaisalueen kunnille tulee valtionosuuksissa tai erillisrahoituksena turvata lisäresurssien tarve.

Esityksestä 100/2023 on poistettu raskaaksi ja haastavaksi nähty viranomaistahon päätöksenteon pohjautuminen kumulatiiviseen haitan arviointiin. Pykälästä 9a **poistetut** tekstit:
”*Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat eivät saa toimenpiteellään aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ellei toimenpiteelle ole perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia painavan yhteiskunnallisen tarpeen toteuttamisessa. Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat eivät saa aiheuttaa huomattavaa haittaa alkuperäiskansa saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan mukaan lukien perinteisiä elinkeinojaan.*

Toimenpiteiden mahdollisten haittavaikutusten tunnistamiseksi viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien on arvioitava toimenpiteen vaikutuksia saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja

kulttuuriaan mukaan lukien perinteisiä elinkeinojaan. Arvioinnissa on otettava huomioon eri viranomaisten toiminnan ja eri aikoina tehtyjen toimenpiteiden yhteisvaikutukset."

Inarin kunta katsoo, että muutokset ovat perusteltuja, sillä viranomaisen on voitava oman toimialansa kannalta itsenäisesti harkita mitkä hankkeet vaativat tarkempaa vaikutusten arviointia ja missä laajuudessa. Vaikutusten arviointi saamelaisten oikeuteen ja mahdollisuuteen ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan tulee perustua saamelaiskäräjien näkemykseen, eikä muun päätöksiä tekevän viranomaisen arvioon mikäli viranomaisella ei ole asiassa asiantuntijuutta tai kattavaa objektiivista kumulatiivisten vaikutusten arviota on mahdoton saada päätöksen pohjaksi.

Inarin kunta puoltaa hallituksen esitykseen 100/2023 saamelaiskäräjälain muuttamisesta 1. lakiehdotukseen nähden tehtyjä muutoksia ja täsmennyksiä koskien yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitetta koskevaa sääntelyä 9, 9 a ja 9 b §:n osalta. Valtion on talousarviossa varattava riittävä määräraha laissa tarkoitettuihin tehtäviin niin saamelaiskäräjille kuin saamelaisalueen kunnille ja muille viranomaisille.

Inarin kunnanhallitus

Tommi Kasurinen
kunnanjohtaja

Reetta-Mari Tammela
tekninen johtaja vt.